9/244-1415,

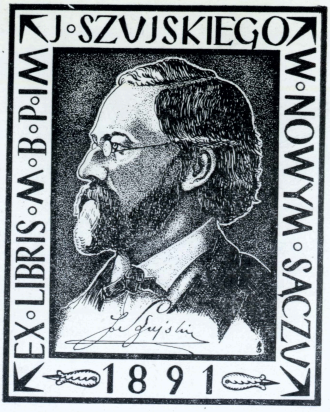

Sądecka Biblioteka Publiczna
5000009310
Zbiory Zabytkowe

Inwentarz
L. 733
Dział
L. 1164-00

DAWNA
ZIEMIA BIELSKA
I JÉJ CZĄSTKOWA SZLACHTA.

L. 137 II 473.

PRZEZ

ZYGMUNTA GLOGERA.

Wydanie Redakcyi Biblioteki Warszawskiéj.

BIBLIOTEKA J. SZUJSKIEGO. № 11.

WARSZAWA.
w Drukarni Józefa Bergera,
przy ulicy Daniłowiczowskiéj Nr 619.

1873.

93/244-1415

Sądecka Biblioteka Miejska im. Józefa Szujskiego w Nowym Sączu
ZBIORY SPECJALNE
Nr inw. 9310
94(438)
BIBLIOTEKA MIEJSKA im. J. SZUJSKIEGO w NOWYM SĄCZU
Nr. 244
ZBIORY SPECJALNE
313
ZBIORY SPECJALNE XIX w.
Akc. 7 2014

Дозволено Цензурою

Варшава 29 Іюля 1873 года.

Ciekawe byłyby dzieje Podlasia, gdyby kto umiejętném piórem obraz ich skreślił. Szum głębokich puszcz przerywany łowieckim okrzykiem napół dzikiego ludu, słynącego z grabieży i waleczności, zwanego Jadźwingami lub Jaćwieżą: to piérwsza chwila tych dziejów. Księżeta polscy i inni dla własnéj spokojności i dobra swych poddanych walczą z tymi poganami i wytępiają większą część łupiezców, którzy aż pod Zawichost i daléj kraje polskie pustoszyli. Reszta Jaćwieży przyjmuje chrzest lub kryje się w borach i ucieka do Litwy. Odtąd lud ten na zawsze ustępuje z pola dziejów, nie zostawiwszy wieści zkąd przybył, jakiéj mowy używał, jak nazywał sam siebie, jaka krew w nim kipiała i jakim bogom cześć dawał? Dziś z czterech naszych badaczów przeszłości, którzy o nim pisali, dwóch uważa Jaćwież za szczep litewski, jeden za Jazygów, a czwarty za Mazurów.

Drugą dobę swych dziejów przebywało Podlasie jako sporne pogranicze książąt Litwy, Mazowsza a nawet Krzyżaków, którzy to ostatni nie różniąc się srogością i łupieztwem od Jadźwingów, a chytrością ich przewyższając, bezczelnie rościli prawo do téj krainy, pomimo że w r. 1253 papież Inocenty IV przyznał Podlasie na wieczną własność Bolesławowi księciu krakowskiemu zwanemu Wstydliwym lub Pudykiem. W téj dobie ciągnącéj się od wieku XIII do XVI, liczna szlachta przybywająca z Mazowsza osiada na Podlasiu.

Po czasach krajowych zamieszek, poczyna się trzecia doba dziejów podlaskich, doba pokoju i pomyślności pod opieką praw narodowych i przemożnych królów polskich. Zamożność rośnie, szum puszczy przemienia się w falę kłosów na łanie, szlachta karczuje bory, dziedziczy ziemie na prawie wieczystém, używa takich swobód i wolności jak panowie, a jéj szybkie rozradzanie się jest dowodem dobrobytu. Żartują z niéj wprawdzie sąsiedzi: że *szlachcic podlaski ma piasek, lasek i karaski*, że choć nieraz ma *fortun sześć, ale niéma co*

jeść, że gdy pies usiądzie na jego dziedzictwie to już ogon położyć musi na drugiém, że *czyja kosa piérwsza, tego łąka szersza* i t. d. Na to odpowiada Podlasianin choć w łapciach ale z kordem przy boku: *że szlachcic na zagrodzie jest równy wojewodzie* i choć *nie umie pisać ani czytać ale królem może zostać*, że *fortuna jego nie szeroka, ale głęboka i wysoka*. Ta trzecia doba dziejów zaczyna się właściwie od utworzenia podlaskiego województwa przez króla Zygmunta Starego, co miało miejsce podług Niesieckiego w r. 1514, wedle zaś Naruszewicza r. 1520. Piérwszym wojewodą został Jan Chodkiewicz, a nowe województwo podzielone na trzy ziemie: Bielską, Drohicką i Mielnicką.

Gdy ziemie Drohicka i Mielnicka ciągnące się po obu brzegach Bugu stanowiły południową, nieco większą połowę województwa, to ziemia Bielska przerznięta Narwią i Biebrzą obejmowała w sobie północną mniejszą połowę Podlasia. Był to pas ziemi długi do mil 20 a szeroki nad Biebrzą tylko półtory mili, a nad Narwią i Nurcem do mil sześciu i siedmiu, zajmujący przestrzeni około 102 mil kwadratowych. Pas ten ziemi ciągnął się z północy od Augustowa i Rajgrodu na południe do Brańska, Boćk i Kleszczel, a dla swéj rozciągłości podzielony został na trzy powiaty: Brański, Surazki i Tykociński. Ziemia wzięła swoje miano od miasta Bielska, które jednak było bez znaczenia, bo wszelkie sądy i sejmiki odbywały się w Brańsku, Tykocinie lub Goniądzu, a archiwa znajdowały się w tych trzech miastach i w Surażu.

Ziemia Bielska graniczyła na północ i wschód z powiatem Grodzieńskim województwa Trockiego, na południo-wschód z wojew. Brzesko-litewskiém, na południe z ziemią Mielnicką i Drohicką, na zachód z Łomżyńską i Wizką woj. Mazowieckiego, a w okolicy Rajgrodu dotykała Prus książęcych, czyli jak po staroświecku tu nazywano granicy krzyżackiéj, właściwie zaś okolicy mazowieckiéj zwanéj ziemią *Golędzińską* lub Galindyą, zagarniętą w wieku XIII przez Niemców. Granica ziemi Bielskiéj od Mazowsza była w znacznéj części wodna idąca z rzeką Łęg płynącą z Prus do Biebrzy; daléj szła od ujścia Łęgu Biebrzą aż do ujścia tejże w Narew, potém w górę Narwi do ujścia Śliny i Śliną na niewielkiéj przestrzeni. Daléj granica Podlasia z Mazowszem była suchą i tylko koło miasta Wysokie stanowiła ją rzeczka Brok, środkiem Wysokiego płynąca, od czego téż dostało nazwę mazowieckiego, gdy inne Wysokie w wojew. Brzeskiém, litewskiego. Nurzec od Brańska do Wyszonk stanowił w części granicę ziemi Bielskiéj z Drohicką, a rzeczka Brzozówka do Biebrzy wchodząca, ustanowiona jeszcze w r. 1350 za granicę posiadłości mazowieckich z Litwą, odgraniczała późniéj na przestrzeni mil kilku ziemię Bielską od wojew. Trockiego.

Wedle spisu wsi i miast z 1676, jaki mam pod ręką, ziemia Bielska posiadała wtedy piérwszych 885 i drugich 12, to jest: Bielsk, Brańsk, Boćki, Suraż, Orla, Kleszczek, Narew, Tykocin, Knyszyn, Goniądz, Rajgród i Augustowo. Parafii rzymsko katolickich znajdo-

wało się trzydzieści kilka i kilka unickich. W ciągu ostatnich dwóch wieków przybyło na przestrzeni ziemi Bielskiéj zaledwie kilka wsi i kilkanaście nowych rolnych folwarków, a cztery wsie zamieniono w miasta: Białystok, Choroszcz, Trzcianne i Sokoły. Parafii lub filii przybyło ośm: Uchowo, Giełczyn, Krypno, Choroszcz, Bargłowo, Augustowo, Poświątne i Piekuty. Ze spisu wszystkich dymów ziemi Bielskiéj dokonanego w r. 1775, który także posiadam, przekonać się można, iż w ciągu lat stu poprzedzających go, żadna prawie zmiana w nazwiskach i liczbie wiosek nie nastąpiła. Znaczną przestrzeń ziemi zajmują królewszczyzny składające się z ośmiu starostw: Augustowskiego, Rajgrodzkiego, Knyszyńskiego, Surazkiego, Brańskiego, Bielskiego, Narewskiego i Kleszczelskiego. Dobra duchowieństwa w całéj ziemi posiadają tylko 352 dymów, prywatne zaś czyli dziedziczne składają się z 73 dóbr większych t. j. jedno lub kilko folwarkowych i 6,300 fortun cząstkowéj szlachty stanowiących razem 436 wiosek, których grunta obejmują rozległości około 40 mil kwadratowych. Na jedną zatém wieś wypada przecięciowo 14—15, a na jedną milę □ 157—8 właścicieli ziemskich. Z ogólnéj liczby 11.026 dymów dziedzicznych w ziemi Bielskiéj wypada 2841 na owe 73 większych majętności, a 8185 na 6,300 części szlacheckich, z których 5811 miało po jednym tylko dymie, a pozostałych 489 właścicieli, posiadało razem 2374 dymów. Niektórzy z téj bogatéj cząstkowéj szlachty mieli swoich włościan i po kilkanaście włók ziemi zwani panami lub *półpankami* od uboższéj *braci*, która często na kilku morgach poprzestawała. Posiadający swoich włościan było atoli bardzo mało, bo dziś np. w parafii Kobylino (w Tykocińskiém) na 600 domów cząstkowéj szlachty, niéma podobno ani jednego kmiecego. Szlachta jako lud rolniczy nie wstydzi się żadnéj przykładnéj pracy ani służby, uprawiając skibę syn po ojcu, sama własnoręcznie lub pospołu z czeladzią swoją.

Spisów ludności szlacheckiéj nie możemy miéć z dawnych czasów, bo wiadomo iż jeszcze na sejmie czteroletnim znalazły się głosy przeciw ułożeniu ksiąg ludności szlacheckiéj. Można jednak co do częściowéj szlachty postawić cyfry przybliżone na zasadzie pewnych danych. I tak, ponieważ wedle różnych obliczeń przypada u nas na każde małe gospodarstwo przecięciowo około głów siedm, więc na 6,300 gospodarstw (w r. 1775) ziemia Bielska mogła liczyć około 44,100 głów ludności szlacheckiéj, czyli w przecięciu 100 na każdą wioskę, nie licząc szlachty zamieszkałéj lub zostającéj w słubie w miastach, starostwach, kluczach prywatnych i folwarkach, z którą ogólna liczba w ziemi Bielskiéj do 60,000 wynosić mogła. Ponieważ ziemia Drohicka razem z Mielnicką posiadały drugie tyle wsi szlacheckich co Bielska, a przestrzeń większą, zatém całe Podlasie niewątpliwie liczyło w wieku zeszłym szlachty około sto kilkanaście tysięcy. Gdy zważymy że dwa razy większe od Podlasia wojew. Mazowieckie a szczególniéj ziemie: Wizka, Łomżyńska, Nurska i Ciechanowska wraz z Łukowską woj. Lubelskiego, posiadały dwa razy tyle wsi cząstkowéj

szlachty co Podlasie, to liczba jéj w tych ośmiu ziemiach z trzech województw wynosić mogła około trzykroć kilkadziesiąt tysięcy. Dziś gdy ogólna ludność krajowa od lat stu podwoiła się w wielu prowincyach, to liczba téj szlachty na przestrzeni owych dawnych ośmiu ziem, przeszło pół miliona wynosi niezawodnie.

Ze starych nadań i archiwów widzimy że najwięcéj szlachty przybyło do ziemi Bielskiéj w wieku XV z Mazowsza, a mianowicie z ziemi Łomżyńskiéj, Wizkiéj i Ciechanowskiéj i osiadło tu na przywilejach książąt mazowieckich, litewskich i królów, którzy chętnie rozdawali leśne obszary na wieczne dziedzictwo za obowiązek służby rycerskiéj w obronie kraju. Z téj to przyczyny mnóstwo nazw mazowieckich powtarza się na Podlasiu a w saméj ziemi Ciechanowskiéj naliczyłem 60 starożytnych wsi, których nazwizka istnieją także w ziemi Bielskiéj. Do tych należą: Włosty, Wypychy, Cibory, Bolesty, Konarzewo, Święchy, Kałęczyno, Bieńki, Kraszewo, Jabłonowo, Żochy, Szestaki, Trojany, Rzące, Chrzczony, Bogusze, Falki, Jarnułty, Pierzchały, Idżki, Krzyżewo, Kiernozy, Pomiany, Rogowo, Kierzki, Czechy, Pajewo, Kąty i t. d. Truszki są tak w ziemi Ciechanowskiéj jak Łomżyńskiéj, Wizkiéj i Bielskiéj, wszędzie przez ród Truszków założone, którzy późniéj nazwali się od gniazd swoich Truszkowskimi. Prawda że wiele nazw powyższych pochodzi od herbów lub dawnych imion, które wszędzie powtarzać się mogły, wiedzieć jednak trzeba, że imiona te i herby w owych czasach zastępowały nazwiska, a o przeniesieniu się ich na Podlasie mamy wiadomości z archiwów zaczerpnięte.

Ponieważ do wyjaśnienia początku dzisiejszych nazwisk wielu wsi i rodów służą (obok herbów) starożytne imiona (które w w. XV i XVI niesłusznie zarzucone zostały, a dziś jako słowiańskie i przez naddziadów naszych ulubione, przynajmniéj niektóre wznowione być powinny), przytaczam więc tu kilkadziesiąt najczęściéj przez szlachtę podlaską i mazowiecką dawniéj używanych: Wszebor, Jaręt, Mroczesław (Mroczek), Jarosław, Mścisław, Dobiesław (Dobek), Ninogniew, Trojan, Sasin, Grzymisław, Falisław, Świętosław, Przecław, Dobrosław, Dersław, Zdzisław, Wojsław, Bogusław, Sławosław (Sławek), Pełka (Fulko), Przybysław, Wielisław, Sławuta, Sobiesław (Sobiech, Sobek), Junosza, Boksa, Węcesław lub Węcław, Wirzchosław, Niemir (Niemiera), Nadbor, Sambor, Wielebor, Mielesz, Truchon, Gosław, Sak, Iwoch, Ik, Bogdan, Sobieszand, Ścibor albo Cibor, Herwist lub Arwist, Borzym, Jaszczełd, Racibor, Czeczotkon, Wojdo, Czach, Sądek, Ziemosław (Ziemak), Dobrogost, Daćbóg, Przezdom, Pomściborz, Bień (Benedykt), Basz (Bartłomiéj), Wojtasz (Wojciech), Jakusz (Jakób), Bronis (Bronisław), Rąbko (?), Chudor, Mierzon, Męcimir, Sędzimir, Sędziwój, Świaskon, Włost, Tymosz (Tymoteusz), Chrzon lub Chrzczon, Chrystyn (Krystyn) i t. d.

Ze szlachtą mazowiecką zlewała się w z. Bielskiéj inna mniéj liczna przybyła od strony Wołynia i Litwy albo wynurzona z ludu miejscowego. „Bo gdy wojsko narodowe składało się z rodów (powia-

da W. A. Maciejowski, Polska i Ruś, II, 321), a każdy ród pod własną chorągwią rodowym oznaczoną herbem walczył w szyku wojennym, przeto szlachta (panowie) chętnie do spólnictwa swego i do herbowego kleinotu przypuszczała ludzi gminnych wolnego stanu, ażeby tém więcéj wyprowadzać mogła klejnotników pod rozwiniętą do boju chorągwią. Nieraz człowiek prosty do herbu przyjęty, nawet nazwiska klejnotu swojego nazwać nie umiał; ale mimo to pysznił się" i t. d. Szlachta owa z Rusi częściéj od imion powyższych używała takich jak: Hryć, Hryń, Hwedor, Waśko i t. p. W akcie spisanym w roku 1537 czytamy: „Chwietko filius Michaelis, Pasko filius Stanislai, Iwan filius Daszko." Zanim uformowały się nazwiska dziedziczne, co dosyć późno nastąpiło, synów nazywano po ojcu; tak więc syn Hrynia zwał się Hryniewicz, syn Paska Paskiewicz (Paszkiewicz), Waśka Waśkiewicz (Waszkiewicz), Daszka, Daszkiewicz i t. d. Niekiedy z imion tworzyły się nazwiska dziedziczne bez dodania *ski* lub *wicz*, i tak mamy domy: Borzymów, Jaszczołdów, Niemirów, Sędzimirów, Bohdanów i t. d. Z imion męzkich zwykle tworzono żeńskie a w starych aktach podlaskich napotykamy: Stachnę, Swiętkę, Wichnę, Ludmiłę, Bogumiłę, Czechnę, Hedwigę, Fulkę, Machnę, Mścichnę, Oluchnę (Aleksandrę), Hinkę, Kordulę, Drusjannę, Bronisławę i t. d.

Jako pierwsze nazwiska uważać można tak zwane *przydomki*, które były już wtedy dziedziczne, gdy nazwisk na *ski* zakończonych wcale jeszcze nie używano. Przydomek zowią tu niekiedy *przezwiskiem*, bo zwykle narzucają go ludzie pewnéj osobie, w skutek jakiegoś jéj wydarzenia lub śmieszności. Po ojcu nosi go syn i wnuk spadkowo, czyli cała linja, ród, *dom* szlachecki, a ztąd pochodzi nazwa *przydomku*, który się kładzie przy nazwisku nazywaném także niekiedy przydomkiem, i służy nieraz dla kilku i kilkunastu rodzin. W miarę rozradzania się licznych rodów wspólnego herbu i nazwiska od wspólnéj dzielnicy, przydomki pomnożyły się i stały bardzo wygodne dla odróżnienia domów jednéj nazwy. W pewnych aktach urzędowych kładzione zwykle między imieniem i nazwiskiem w miejsce herbu najczęściéj opuszczanego, dziś w mowie potocznéj zastępują nieraz nazwisko, gdy mowa o trzeciéj osobie. Na przestrzeni dawnéj z. Bielskiéj znajduje się niewątpliwie obecnie kilka tysięcy przydomków, z których kilkadziesiąt tu przytaczam bo wiele z nich sięga XV i XVI stulecia: Racibor, Gąsiorek, Górka, Skibka, Łapa, Szczerbik, Jurczyk, Broda, Pęza, Gajko, Kudzin, Kiernozek, Wołyniec, Motek, Fralich, Ostapek, Brejczak, Szmurło i Szwed (przydomki Kropiwnickich niegdyś Kropidlińckich). Kokoszka, Pięta lub Piętka i Ława (Wnorowskich). Krysik, Poszewka, Bućko, Marcyk i Polak (Pogorzelskich). Rej, Śmietana, Śledź i Tatko (Sikorskich). Szczygieł i Jednoruki (Poroskich) Łoś, Gontor, Królik, Cipła, Arnold, Wołowiec i Matej (Roszkowskich). Wał, Piskorz i Kawałek (Grodzkich). Suchopiątek (Perkowskich). Sobieszczyk i Łopata (Zaleskich). Kursztak Kuleszów. Bosak i Małyska (Wyszyńskich). Hetman i Zając (Gąsowskich). Zejusz i Pęza

(Kamińskich). Chramza (Dworakowskich). Kluch (Jamiołkowskich). Objedło (Żebrowskich). Kępisty (Srednickich), Głuszyk (Płońskich). Bronis, Poliz i Guz (Krzewskich). Baran (Babińskich). Pietrzyk i Pierdun (Kobylińskich). Rączka (Brzozowskich). Bodaj i Piechota (Łapińskich). Kubel (Leśniewskich). Janiak i Chełchun (Makowskich). Rolik, Kreska, Pszenica, Żabka, Kopeć, Wojsławik, Wzorek, Joc, Dzierka, Ładuga, Biskup, Księżyk, Wałach, Razmiak, Kuczka, Pudełko, Tworek i t. d. Gdy i na Mazowszu sposób używania przydomków jest ten sam co na Podlasiu, przytaczam tu niektóre z ziemi Łomżyńskiéj: Wasieczko, Suka, Jądraszek, Marcjańczyk, Gorczyca, Robak i Pochwaleniec (przydomki Maleszewskich). Grochowski, Figiel, Dusza, Jopik, Marcyk, Kasztelan i Wojsławik (Ciborowskich). Kołtek (Ożarowskich). Dumka lub Zdun, Warda, Klikun, Jorczak, Sierka, Pszczelny, Madrzak, Bies, Czubiak i Lotka (Wądołowskich). Trel i Skwara (Zambrzyckich), Malik, Szcześniak, Krolak, Nadolniak i Gryziak (Grabowskich). Tera i Portki (Targońskich).

Pierwotnie obszary ziemi i lasów dzieliły się tu na dzielnice czyli nadania lub kupna, obejmujące przecięciowo po kilkadziesiąt włók ziemi w jednym *okręgu* (w innych stronach kraju zwane *opolami*). Każda taka dzielnica miała swoją nazwę bądź od strumyka, który ją przerzynał np. Liza, Rokitnica, Kołomyja, Sulkow-stok, Jałbrzykow-stok, Niewodnica i t. d., bądź od jakiegoś jéj osadnika lub rodu dziedzicznego. W obyczaju leżało, że każda wieś założona w obrębie dzielnicy od niéj brała swoje nazwisko. Gdy w skutek częściowéj odprzedaży lub podziału dzielnicy między rodzeństwo, powstawały nowe osady i wioski, to wszystkie miały jedno nazwisko wspólne, a drugie oddzielne zwykle od nazwy założyciela lub nowego posiadacza wzięte. Ztąd powstawały podwójne i potrójne, a niekiedy poczwórne nazwy jakie dziś każda prawie wieś cząstkowéj szlachty na Mazowszu i Podlasiu posiada. Na większych dzielnicach powstawało zwykle kilka a niekiedy kilkanaście wsi oddzielnych. I tak na dzielnicy Łapach istnieje dziś 12 siół tego nazwiska, które niżéj wyliczymy. Za przykład jednak weźmiemy tu dzielnicę Sikory nazwaną tak od dziedziczącego na niéj domu Sikorów, który pierwotnie przybył zapewne z Mazowsza, gdzie w Mławskiem i Lipnowskiem są starożytne wsie Sikory. Około połowy XV wieku niejaki Maciej Sikora, dziedziczył całą tę dzielnicę na Podlasiu i podzielił między sześciu swoich synów: Pawła, Bartłomieja, Tomasza, Piotra, Wojciecha i Jana. Założyli oni sześć oddzielnych sadyb, które stały się wioskami zaludnionemi w większéj części ich potomstwem. Dziś na dzielnicy téj istnieją sioła: Sikory Pawłowięta, S. Bartkowięta, S. Tomkowięta i t. d. Gdy w XV i XVI stuleciu zaczęły wchodzić w zwyczaj nazwiska zakończone na *ski*, Sikorowie z Sikor, poczęli zwać się Sikorskimi, Łapowie z Łap, Łapińskimi i t. d. Niektóre tylko z nazwisk, imion lub herbów pozostały jako nazwiska rodów bez zmiany, a szczególniéj mające zakończenia żeńskie, i ztąd

mamy dziś tu nazwiska: Kapica, Bolesta, Łada, Łuba, Kurzyna, Rzońca, Brzózka i t. d.

Po różnych przemianach granic krajowych ostatecznie 33 mil □ z ziemi Bielskiéj weszło w skład Królestwa kongresowego, a 69 w skład gubernii Grodzieńskiéj. Na pierwszych 33 milach leży wiosek częściowéj szlachty 285, a na 69 pozostałych znajduje się ich 151 (w pow. Białostockim i północnéj części Bialskiego), południowo-zachodnia bowiem gdzie także mnóstwo drobnéj szlachty, należała do ziemi Drochickiéj). Na zasadzie dokładnéj taryffy dymów w r. 1775 i innych źródeł, wymieniam tu wszystkie wsie cząstkowéj szlachty w z. Bielskiéj zaczynając od położonych dziś w Królestwie i kładąc przy wielu w nawiasie rok lub wiek nieoznaczający założenia, ale w którym znalazłem już je wspomniane w dawnych aktach lub herbarzu Kapicy. Te przy których roku nie ma znajdują się wszystkie w spisie z r. 1676, o jakim na początku była mowa: Babino (w. XVI); Bagienki (XVI); Brzozki-Stare, B. Gawrony, B. Tatary, B. Bzezińskie, B. Gromki, B. Falki, B. Jakóbowięta, B. Markowięta, B. Stanisławowięta; Brzozowo-Stare (r. 1525), B. Korabie, B. Antonie, B. Chrzczony, B. Chrzczonki, B. Chabdy, B. Panki, B. Murzyły, Bruszewo (1444); Buczyno (1569); Bukowo-Czarnylas; Bujny (1544); B. Budziszewo; Czarnowo-Biki (1418); Czajki-Stare (1424), C. Andrale (1639); Chojane-Stare (1551), Ch. Bąki, Ch. Boruty, Ch. Gorczany, Ch. Gorki, Ch. Pawłowieta, Ch. Piecki lub Piecuchy, Ch. Sierocięta, Ch. Stanisławowięta; Ciszewo (1547); Dąbrówka kościelna lub Wojny-Dąbrówka (XVI); Dołęgi (XVI), Dworaki (1435): D. Pikaty (1568), D. Śtaśkowięta (1562), D. Orawka; Drągi-Kosuty-Starowieś (XVI); Danowo (XVI); Dzierzki (1545) D. Janowięta, D. Wojciechowięta, D. Maćkowięta; Faszcze (1503): F. Chrościele (1545), F. Piaski (1645); Garbowo-Stare, (1444), G. Nowe; Gąsówka-Skwarki (XVI), G. Osse (XVI), G. Starawieś, G. Oleksino; Gierałty-Stare, G. Nowe; Gołasze (1471), G. Puszcza (1493), G. Dąb (1493), G. Górki, G. Mościckie; Grodzkie-Stare (1493), G. Nowe, G. Szczepanowięta, (w r. 1569 w grodzie brańskim stawiło się z tych trzech wsi 28 dziedzicznéj szlachty, w roku zaś 1775 było dziedziców 52); Gołębie (1545); Grochy-Niemierzęta-Starawieś (1544); Gorskie; Hermany (1569, pierwotnie Komorowo); Jabłonowo (1441): J. Kąty, J. Wypychy, Jabłoń (1479): J. Dobki (1548), J. Markowięta (1581), J. Rykacze (1569), J. Samsony (1569), J. Dąbrowa-Zgniła, J. Kościelna, J. Spały, J. Uszyńskie, J. Zarzeckie, J. Zembrowizna, J. Kikolskie; Jamiołki Piotrowięta (1545) J. Godzięby, J. Świetliki, J. Klosy, J. Rawki, J. Kowale; Jankowce, Idźki; Wykno, I. Młynowskie, I. Średnie, Kalinowo-Stare (1493), K. Sulki (1545), K. Trojany (1557), K. Czosnowo-Kurowo (1545), K. Nowe; Kamińskie-Pliszki, K. Ocioski, K. Wiktory, Kapice-Stara wieś (XVI), K. Lipniki, K. Jasiewizna; Kossówka, Kołaki-Czarnylas, Karwowo-Czarnylas, Kleszcze-Łazarze, Krosiewo-Rudniki, Kamianka (w parafii Bargłowskiéj); Kuligi, Kukowo-Małe-Krzewo, Kierzki (1545), Kłoski (1440), K. Świgonie (XV),

K. Młynowięta, Kobylino (1421): K. Borzymy (XV), Podsędkowięta (XV), K. Pieniążki (XVI), K. Latki (XVI), K. Makowo, K. Cieszymy, Biki, Żuki, K. Kuleszki (XVI), K. Kościelne (XV); Kostry-Litwa, K. Podsędkowięta-Starawieś, K. Noski, K. Pułazie, K. Śnietne; Koćmiery, Kropiwnica pierwotnie Kropidlnica (1436), K. Gajki, K. Racibory, K. Kiernozki; Kruszewo-Brodowo (XV), Kulesze Rokitnica (1431), K. Litwa-Stara, K. Litwa-Nowa, Bogdanowięta dawniéj Czarnowo (1441), K. Podlipne, K. Podawce, K. Niziołki-Dobki, K. Niziołki-Stare, K. Wykno-Stare, K. Wykno-Nowe, Kurzyny (1473); Kasowo-Urbany (1449), K. Wielkie, K. Cząstki, K. Siodmaki, K. Wólka, Koboski, Leśniewo (1526), L. Borki; Łapy (XV), Ł. Korczaki (1544), Ł. Pluśniaki (1548), Ł. Leśniki, Ł. Gozdziki, Ł. Wity (1545), Ł. Barwiki (1598, obecnie stacya kolei Peter. Warszawskiéj), Ł. Szołajdy (1565), Ł. Zięciuki (1557), Ł. Kołpaki, Ł. Łynki (1577), Ł. Bociany, Ł. Dębowina (1544). (W powyższych 12 wsiach było w r. 1775 stu ośmdziesięciu cząstkowych właścicieli, a tych 156 nazwiskiem Łapińskich). Łabętnik, Łopienie Szelągi (XVI), Ł. Jeże, Ł. Ruś, Ł. Żyszki, Ł. Pamięciaki (XVI), Łupianka Starawieś, (1544.) Ł. Nowawieś (1545); Milewo (1442), M. Zabielne (1516), M. Leśne, M. Żółtki; Markowo Wólka, Moczydły Stanisławowięta, Mystki Rzym, Mojki (XV), Nieciece (XV), Noski Śnietna (1525), Olszanka Włosty, Pajewo (1444), Pęze (XV), Perki (1527), P. Wypychy, P. Bujenki, P. Franki, P. Mazowsze, P. Karpie, P. Lachy, Piekuty Stare (1533), P. Nowe, Piszczaty (1444), P. Kończany, P. Piotrowięta, P. Joziki, Piotrowce, Plewki, Płonka (XV), P. Wielka-Kościelna, P. Kozły (1551), P. Strumianka, P. Matyski, Porośl (1539), P. Wojsławy (1662), P. Grzywy, P. Głuchy, P. Kije, Pułazie-Gołębie-Świesze, Pieńczykowo (1547), Pomiany, Racibory Stare, R. Nowe, Roszki (XV), R. Bieńki (1545), R. Saczki, R. Włodki (1544), R. Wodzki (1544), R. Ziemaki (1548), R. Chrzczony, Rzońce (1545), Rzepki, Rydzewo, Reszki (XVI), Rumiejki, Sikory (1421), S. Piotrowięta, S. Tomkowięta, S. Bartkowięta lub Bartyczki, S. Janowięta, S. Pawłowięta, S. Wojciechowięta, Skłody-Przyrusy, S. Borowe, Śliwowo, Sokoły (1471), S. Ruś-Stara (1537), S. Ruś-Nowa, S. Jaźwiny, Średnica (1382, „*Srednie włoki*“): S. Maćkowięta, S. Pawłowięta, S. Jakubowięta, Stawiereje Jakubowięta, S. Michałowięta, Stypułki (1524), S. Giemzino, S. Szymany, S. Koziołki (1557), S. Święchy lub Święchowięta, Szepietowo (XVI), S. Żaki, S. Wawrzyńce, S. Janówka, Szymbory (1527), S. Jakubowięta, S. Włodki, Skrodzkie, Szymany-Góra-Łęg (1544), Tłoczewo, Truskolasy (1456), T. Starawieś, T. Wola, T. Olszyna (1545), T. Niwisko (1544), T. Lachy (1545), Toczyłowo (1544), Turczyno-Rydzewo (1676, „*Turczynowo*“), Warele-Starawieś, W. Nowawieś, W. Podpłomycze, Wierzbowizna, Wnory (1456), W. Stare, W. Pażochy (1580), W, Kwiele (1608), W. Wypychy, W. Więchy (1580), W. Wandy (1596), Wojny (1435), W. Króle, W. Bakałarze, W. Krupy, W. Piotrowce, W. Izdebnik, Dąbrówka, W. Piecki, W. Pogorzel, W. Wawrzyńce, Wróble (1500), Wyszonki (1444),

W. Nagórki, W. Błonie, W. Filipy, W. Włosty, W. Pesele, W. Wypychy, W. Kościelne, W. Podleśne lub Chorążewizna, Wólka Piotrowska, Zalesie Nowe, Z. Stare, Zalesie Łabędzkie, Zdrody (XV), Z. Stare, Z. Nowe, Żędziany (w w. XV zwane Zdrody i Drogwino), Żochy Stare, Ż. Nowe, Żrobki. Z powyższych wsi położonych dziś w gub. Łomżyńskiéj, najliczniejszych cząstkowych właścicieli ma Łupianka Stara, bo już w r. 1775 liczyła ich 67 (prawie wszystkich Łupińskich) a dymów czyli chat 70. Obecnie ma szlachty i dymów nieco więcéj.

W gubernii Grodzińskiéj leżą następujące wsie cząstkowéj szlachty dawnéj z. Bielskiéj:

Ancuty, Bańki stare, Bagieńskie (XVI): B. stare, B. nowe; Białosuknie (XVI); Białobrzeskie, Bodaki-Łubino-Wielkie, B. Ł. mniejsze, Bogusze, Boguszki, Bolesty, Barszczewo, Borowskie, (XVI); B. Michały, B. Skorki, B. Żaki, B. Cibory, B. Gziki, B. Szepiotki, B. Olki, B. Wypuchy, Borowo Szczepany, Brzeziny Chrzczony, B. Janowięta, B. Wytrykusy, Brzeźnica, Budlewo, Czaczki (1545); C. Wielkie, C. Małe, Chraboły, Chodory (1545), Chojnowo (1546), Czaplino, Czechy, Czokołdy-Boguszewo-Zalesie, Domanowo (XVI), Dziekonie, (1544), Drozdy (1569), Falki Godzięby (1424), F. Filipy (1569), F. Kowale, F. Starawieś, Gorskie, Hawryłki, Hryniewicze Wielkie, H. Małe, Horodniany, Jaworówka (1569), Ignatki, Kadłubówka, Kalinówka Sasiny, Karpowicze, Kierznowo (1537), Koćmieny-Starawieś, K. Wypuchy, Kożuszki, Kołodzieje, Tworki i Rońejki, Kramkówka Tatary, K. Zielepuchy (XVI), Kruchłe, Kuczyno Bohdance, Kulesze Chobotki, Kulesze Kossowka, Leśna (1545), Lence Samotyje (1512), Łazy, Łubicze, Łubino Kościelne, Łuczaje, Łukawica (XVI), Malinowo Żółtki, M. Kalnica, Magnusze (1545), M. Wielkie, Mierzwino Bartoszowięta, M. Stare (1553), Milewo, Moskiewce, Mońki (1546), Moniuszki (1446), Mińce, Markowo Wielkie, Niwino (1545), N. Starawieś, N. Leśne (1613), N. Popławskie, N. Borowe, N. Kamińskie, Nowosady, Olszanica Rybałty, Olszewo (1569), O. Stare, Olędzkie, Ostasze, Pierzchały (XV), Pisanki (1536), Pietrzykowo Gołąbki, P. Wyszki, Pietraszki, Poletyty, Popławy (1416), Prokuratowszczyzna, Proszanka (XV) P. Starawieś, P. Baranki, P. Mała, Puchły (1604), Rachozy, Rogówko, Rutkowskie (1546), Rzepniewo, R. Małe, Szaciły Kalinówka (1568), Sasiny, Saki, Siedlce, Skrzypki (1591), S. Stare, S. Wypychy, Smogorówka, Sobieszczki (1567), Średzińskie (1544), Swierzbienie (1545), Szeronosy (1610), Szorce Cibarzewo (XV), Sikory, Szyposze, Szumki, Topczewo (1466), T. Gawiny, T. Moskwino, Trzeszczkowo (1556), Tworki Nowe, Truski Chrząszcze, Trypucie, Warpechy Stare, W. Nowe, Waśkiewicze, Wiercienie, Wilamówka (1574), Wiszowate (1544), Wojencze, Woronie, Wrocenie (1537), Wyszki kościelne (1557), Zalesiany, Zalesie-Starawieś, Z. St. Bajki, Zakrzewo, Zajki (1482), Zawady, Z. Porajki, Zdrójki, Zimnochy (1544), Z. Reki, Z. Święchy, Z. Susły. Z siół powyżéj wymienionych najmniejsze było Rzepniewo-Małe, które zaliczone już do rzędu wsi w ro-

ku 1676 liczyło w sto lat późniéj tylko dym jeden. Największe zaś były Popławy liczące w roku 1775 chat 74, a właścicieli 72, powiększéj części Popławskich.

Jeżeli każdą wieś lub dzielnicę z któréj miana powstało nazwisko zamieszkującéj ją szlachty, lub która wzięła nazwę od osiadłego w niéj i żyjącego przez wieki rodu, będziemy słusznie uważać za gniazdo oddzielnego domu szlacheckiego, to gniazd takich znajduje się w z. bielskiéj dwieście kilkadziesiąt. Naprzykład za gniazdo Zdrodowskich uważamy wieś Zdrody, za gniazdo Truszkowskich wieś Truszki, choć obiedwie założone zostały przez Zdrodów i Truszków niegdyś przybyłych z Mazowsza, gdzie inne leżały Zdrody i Truszki. Ponieważ jednak rody te rozmnożyły się na Podlasiu i od podlaskich siedzib nazwały się Zdrodowskimi i Truszkowskimi, a nie od mazowieckich, więc za gniazda rodzin podlaskich, wsie podlaskie uważamy. Z tych dwustu kilkudziesięciu rodów powstałych w ziemi Bielskiéj w ciągu III stuleci (XIV—XVI) wszystkie z małym wyjątkiem istnieją dotąd w swoich gniazdach lub rodzinnych okolicach, i ze szlachtą mazowiecką należą do najstarszéj w kraju, mogącéj drzewa pokoleń układać od IV a niekiedy V stuleci, i to nie na wzór słynnego Wielądka piszącego za grosze pyszałków, ale z akt urzędowych rozproszonych dziś wprawdzie po dalekich miastach i domach prywatnych. Wielu jednak z téj szlachty, nic dziś nie wié o swoich herbach, niektórzy osiadłszy w miastach uważają się za mieszczan, inni przyjąwszy dawniéj dobrowolnie grunta dworskie i obowiązki pańszczyzny stali się włościanami. Na pochwałę zaś oświeceńszych warstw téj szlachty przyznać należy, iż powodowana zdrowym rozsądkiem nie okrywa się śmiesznością przez chełpienie ze starożytności rodu, napotykane jeszcze u niektórych ludzi chorobliwych wyobrażeń, lub improwizowanych genealogii. Wié ona dobrze, iż całkowita i ostateczna wartość każdego człowieka, nie leżała nigdy a tém bardziéj dzisiaj w jego herbie i rodowodzie, ale w jego stronie moralnéj, osobistéj obywatelskiéj zasłudze, opinii, miłości ludzi i t.d. Spaczenie wyobrażeń odwraca sama religia chrześciańska, któréj Bóg-Człowiek narodził się pod strzechą ubogiéj stajenki i mawiał, że kto się wywyższa, poniżon będzie.

Ze szkodą jednak domowych dziejów kraju nikt dotąd nie zajął się historyą cząstkowéj szlachty podlaskiéj i mazowieckiéj, choć materyałów znalazłoby się dosyć i nowe przybywają od czasu do czasu. Do tych ostatnich należy wydany niedawno w Krakowie herbarz Ignacego Kapicy, gdzie zamieszczona jest wiadomość o 641 domach mazowieckich i podlaskich, z których 160 ma swoje gniazdo w ziemi Bielskiéj. Ponieważ jest takich jak mówiłem w ziemi powyższéj dwieście kilkadziesiąt, zatém wielu brakuje w owym herbarzu, co nie można kłaść bynajmniéj na karb niewiadomości autora wzrosłego i zmarłego wśród téj szlachty, ale na karb innych przyczyn. Oto Kapica pisał herbarz dla osoby, któréj już pierwéj wiele rodowodów

przesłał, do innych znowu brak mu było dokumentów i na późniéj odkładał, wreszcie wiele domów jednego herbu, choć różnych nazwisk, uważał za jedne i te same. Opuszczając owe 160 rodów w herbarzu pracowitego archiwisty pomieszczonych, wyliczam innych 69 jakie potrafiłem zebrać, z wyjątkiem kilku lub kilkunastu, które dopełniłyby liczby nazwisk gniazdowéj szlachty bielskiéj. Wyliczam tu tylko same nazwiska, po których łatwo można dojść właściwych im gniazd w powyżéj podanym spisie wiosek: Ancuta, Babiński, Bańkowski, Borzym, Bolesta, Borowski, Brzeziński, Bukowski, Ciszewski, Chrabołowski, Dołęgowski, Gierałtowski, Budlewski, Hornostajski, Spaliński, Zarzecki, Kikolski, Jankowski, Idźkowski, Kadłubowski, Kamiński, Karpowicz, Hleszczewski, Kostro, Koćmierowski, Kuczyński, Koboska, Kramkowski, Kuligowski, Kukowski, Łazewski, Łuba, i Łubiński (jeden dom), Łuczaj, Markowski, Moczydłowski i Moczulski (jeden dom), Mystkowski, Olszański, Ostaszewski, Pietrzykowski, Pietraszka, Piotrowski, Plewka, Poletyło, Popławski, Pułaski, Puchłowski, Raciborski, Rogowski, Rzepnicki (z Rzepniewa), Rzepny (z Rzepk), Sakowski, Sasin i Sasinowski, Skłodowski, Siedlecki, Skrodzki, Stawierej, Szumkowski, Truszkowski lub Truskowski, Tworkowski, Warpechowski, Waszkiewicz, Wierciński, Woiński (z Wojenczów), Zdrojkowski, Żochowski, Ososki, Święszkowski.

Do tych 229 domów bielskich (licząc razem z podanemi w Kapicy) dorachować trzeba 11, które autor herbarza wymienia na Mazowszu, nie powiadając, że tego samego nazwiska rody istnieją i mają swoje gniazda w ziemi Bielskiéj, a mianowicie: Białobrzeski (gniazdo Białobrzeskie), Bogusz (Bogusze), Danowski (Danowo), Górski, Karwowski, Kołakowski, Brodowski, Ręza, Zawadzki, Rydzewski i Białosuknia. Nazwa wsi Białosuknie dziś już nawet nie istnieje w ziemi Łomżyńskiéj, tylko w Bielskiéj pod Goniądzem.

Nie przytoczyłem herbów piérwszych 69 rodów nie mając uzupełnienych wiadomości dla braku dokumentów, a posiłkować się źródłami drukowanemi czyli powtarzać rzeczy znane, nie uważałem za stosowne. Wiele z tych domów używa herbu Lubicz lub Ślepowron najpospolitszych na Mazowszu i Podlasiu. Sam zresztą Kapica nie jest wolny od pomyłek; Jaczyńskim np. (a niegdyś Jakom dziedziczącym od r. 1437 Jaki w ziemi Wizkiéj) każe używać klejnot Dąbrowę, gdy oni pieczętują się Ślepowronem. Podobnych omyłek znalazłoby się jeszcze kilka lub kilkanaście, pomimo których dzieło Kapicy dla każdego badacza przeszłości ma swoją wartość, bo był to człowiek sumienny i żelaznéj pracy, który prześlęczawszy 40 lat wśród archiwów, uważając zawsze podrabianie dokumentów i rodowodów za największą zbrodnię dla szlachcica, zmarł bardzo ubogim archiwistą. Własna łacina Kapicy w jego *Herbarzu* pozostawia wprawdzie nieco do życzenia, samo częste *scribit se* i *scribunt se* zdradza polskiego palestranta, którego był ostatnim podobno typem na Podlasiu. Między innemi ciekawą podaje on wiadomość o małoznanym domu książąt Rafałowskich,

także kilka szczegółów o rodzinie Łukasza Górnickiego (s. 42 i 127), który wiek sędziwy tu spędził i umarł w ziemi Bielskiéj r. 1602 w dniu 22-gim, lecz nie wiadomo którego miesiąca, bo nie wyrażono we współczesnym opisie grobów kościoła bernardyńskiego w Tykocinie, z jakiego tę wiadomość przytaczam. W rękopismach po Kapicy, które z życzliwego daru pana Śliwowskiego posiadam, znajduje się obszerny materyał do historyi Podlasia i Mazowsza i oddzielnego dyplomataryusza.

Gdy daleki od tych wszystkich źródeł miejscowych kreśliłem przed trzema laty kilka słów wstępnych do *herbarza* drukującego się w Krakowie, trzymając się ściśle nadesłanych mi szczegółów i wzmianek o Kapicy uczynionych przez p. Wiktora Ossolińskiego w jego artykule o Jadźwingach (Bibl. War. 1848, IV, 468 i 9), zamieścilem w tym wstępie kilka szczegółów błędnych, które przy sposobności chciałbym sprostować. Oto co pisze Kapica sam o sobie w rodowodzie swego domu, własną ręką spisanym, udzielonym mi łaskawie przez marszałka biłgorajskiego: „Syn Dominika Ignacy Wawrzyniec Hyacynt trzech imion narodzony w Żędzianach dnia 15 sierpnia roku 1763, jako metryka kościoła farnego Tykocińskiego tegoż roku opiewa, który od Najjaśniejszego Stanisława Augusta króla polskiego urzędem podczaszego trembowelskiego obdarzony został w r. 1789, co przedstawiają akta grodzkie, łomżyńskie tegoż roku 1789, a ten po różnych odmianach krajowych zostaje wiceregentem ziemskim i archiwum szlacheckiego brańskiego przysięgłym archiwaryuszem.“ Widzimy z tego że nie rodził się w Kapicach, jak mi to piérwéj doniesiono, ale w poblizkich Kapicom, Żędzianach, gdzie ojciec jego Dominik, choć także za jakąś szczególną protekcyą obdarzony przez króla r. 1789 (nic nie znaczącym ale szumnym) tytułem chorążego pomorskiego, był ubogim jednym z 43 właścicieli Żędzian i posiadał jednę chatę w któréj mieszkał. Ignacy, nauki mógł kończyć w Łomży ale nie u Jezuitów (jak to także napisałem idąc za błędném źródłem), urodzony na 10 lat przed zniesieniem ich zakonu. Do konfederacyi barskiéj także nie należał, jak o tém pisze Ossoliński, którego pamięć widocznie zawiodła, gdyż nie był Ignacy Krzywoustym, który w 9-ym roku życia wybierał się na wyprawę do Morawii, a właśnie miał lat tyle, gdy konfederacya upadała.

Nie pisząc historyi ziemi Bielskiéj, nie czuję się w obowiązku wyliczać wszystkich znamienitszych ludzi, jakich ona kiedykolwiek wydała. Ani téż samą szlachtę Bóg obdarza zdolnościami, gdy jeden z najgłośniejszych ale i najszaleńszych pisarzy aryańskich XVI w. w Polsce, Piotr Goniądz, był synem ubogich mieszczan z Goniądza w téj ziemi. Gdy niema prawie zakątka w całym kraju któryby nie był kolebką, mieszkaniem lub grobem jakiegoś znamienitszego człowieka, cóż dziwnego że i nasza ziemia Bielska, mogłaby się zdobyć na kilku pisarży, rycerzy i dostojników kościelnych. Wspomnę tu wszakże o historycznéj postaci jednéj z najciekawszych u nas w XVIII w., o któréj szczególnym zbiegiem okoliczności nie wiedziano ani gdzie się

urodziła, ani gdzie i kiedy zmarła w tureckiém więzieniu. Najbogatszy w podobne szczegóły Julian Bartoszewicz w wybornym życiorysie Józefa Puławskiego (Enc. pow. Orgelb.) pisze tylko że od Pułazia pisał się Pułaskim nie Puławskim, ale nie wié czy urodził się w Pułaziu i kiedy? Zmarły niedawno Kajetan Suffczyński (Bodzantowicz) autor znakomitéj historycznéj powieści: *Rodzina konfederatów*, w któréj Pułascy są głównymi bohatérami, z zadziwieniem przed kilku laty słuchał, gdym mu opowiadał, że jeszcze są na Podlasiu Pułascy po stryju Józefa potomkowie, którzy w nadziei dostania spadłéj w Ameryce na Pułaskich sukcesyi, w starych papierach swoich różne wiadomości odszukali. Papiéry te widziałem w ręku p. Adama Starzeńskiego i ś. p. Juliana Bartoszewicza, który o autentyczności starych akt wątpić nie pozwalał. Wedle tych akt, Józef piszący się późniéj „na Grabowie, Dereźniach, Horbaczy wielkiéj i małéj, Kurdynowicach, Hołobuczu i *Pulaziu* Pułaski, pisarz nadworny koronny, starosta warecki, strzemiecki, świednicki i t. d. marszałek związkowy konfederacyi barskiéj,“ ojciec Franciszka, Kazimierza i Antoniego, ujrzał światło dzienne w dniu 18 lutego 1704 r. we wsi *Kostry pulazie* (w par. Wyszonki) pod słomianą strzechą Jakóba (nie Józefa jak pisze Bartoszewicz, co zresztą mogło być omyłką zecera przy nadzwyczajnéj nieczytelności pisma ś. p. Juliana) i Małgorzaty Zarębianki. Z ubogiego ale zdolnego pachołka późniéj pan stufolwarczny i urzędnik koronny był jedynym synem ubogich rodziców, którzy posiadali małe cząstki na trzech wsiach: Kostry Pułazie, Kostry Podsędkowięta i Lubowicz Byzie, położonych w okolicy Wysokiego-Mazowieckiego i Ciechanowca. W dokładnym spisie cząstkowéj szlachty ziemi Bielskiéj z r. 1775 znajduje się 19 właścicieli na Kostrach Pułaziu, posiadających tylko po jednéj chacie, ale Pułaskich już niéma wcale. Natomiast na przyległych Kostrach Podsędkowiętach z 13 dziedzicznéj szlachty jest dwóch *Pułaskich:* Piotr i Wincenty; piérwszy ma dwie chaty, a drugi jednę i ci właśnie byli zapewne potomkami stryja Józefa. Dziś w całym kraju jest tylko jedno Pułazie na Podlasiu, a w rodzinie Pułaskich dotąd w Tykocińskiém zamieszkałéj, błąkają się jeszcze podania o staroście wareckim, który zostawszy wielkim panem, nie zapierał się siermiężnéj *braci*, nawiedzał ją kilka razy i zawsze pisał się na Pułaziu, jakby dla przypomnienia sobie choć ubogiéj, ale drogiéj we wspomnieniach każdego uczciwego człowieka, strzechy rodzinnéj.